

Ислом Нури

«Исломдаги рухий ва ижтимоий тарбия» китобидан иқтибос

«Исломдаги рухий ва ижтимоий тарбия» китобидан иқтибос

Муаллиф: Доктор Акрам Зиё Умарий

Мутаржим: Ҳусайн Абу Салоҳ

Duo - Islom dinida namoz, kunza va hoj kabi bandani Oloh taologa mahkam bog'lab turadigan ibodatlardan birlashtirildi. Insonning moddiy aloqalarini tabiyat va jamoatga bog'lab qo'yish, Olohga olib borilgan bog'lanishni e'lon qilishdan foydalanuvchi hozirgi moddiy falsafalarning o'zlariga qarash, Islom dinini qo'llab-quvvatlovchi Oloh taologa bog'lashni uzoq masofalarni osonlik bilan olib borishni talab qildi. Insonning Allohga bog'lashni in'ikosi, shubhasiz, uning ijtimoiy va borliq bilan olib boriladigan aloqalarda ko'rishingiz mumkin. Shuning uchun ham duo, boshka ibodatlar sinxronlashtirilishi vaqtdagi yakka moddiy va jismoniy kuch sarflashga yordam berish kerak emas, lekin vaqt kilinishi mumkin bo'lgan ibodatdir. Duo - eng oson ibodatlardan bulib, bandaning qalbini jonlantirasiz, ruhoniy uyg'otish ham Allox va odamlarni bilan buloq qilingan samolyotlarga samarali qilib qo'yilgan.

Duo - bandaning Oloh taolodan lutf va yordam so'rashi, O'zining Unga bo'lgan mehnat muhojirligi, zayfliginiga qarshi siyosatni amalga oshirish, Xoliqni ulug'lab, Unga sanolar aytish, demakdir. Shuning uchun ham, rasululloh solallohu alayhi va sallam: «Duo - ibodatdir» - deb edilar . Xattobiy qo'zg'atish: «Bu davomisning mazmuni: duo - ibodatlarning eng ulug'i yakki o'sali, demakdir. Inchunun, rasululloh solallohu alayhi va sallam:» Haj - Arafadir «, deb edillar .

Аллоҳ таоло дейди: **«Роббингиз: «Менга дуо-илтижо қилинглар.**

Ислом Нури

Мен сизларга (қилган дуоларингизни) мустажоб қиламан», деди. Албатта Менга ибодат қилишдан кибр-ҳаво қилган кимсалар яқинда бўйинларини эгган ҳолларида жаҳаннамга кирадилар» (Ғофир: 60);

«Бандаларим Сиздан (эй Муҳаммад соллаллоху алайҳи ва саллам) Мен ҳақимда сўрасалар, Мен уларга яқинман. Менга дуо қилган пайтларида дуогўйларнинг дуосини ижобат қиламан» (Бақара: 186).

Allox bandalariga yaqin. U ularning duolarini eshitadi. U shariyatiga buysunib, itoat etgan, ijobat bulgan duo shartlarini bilib, unga amal qilgan, ijobatchi tuqsiq bulgan moneliklarni bilib, undan uzoq bulgan kishilarning duolorini qabul qildi. Alloxning chaqirigiga «labbay» degani va unga o'xshash sabablarni keltirib chiqargan shaxslar yig'ilishida bulib, ularning duolari bilan biladigan Olloh O'rtasida nima bo'ladi. Xasan Basriy tahlikahulloh Olloh taoloning **«Menga duo qilinglar, ijobat kilaman»** xaqiqatda shunday dedi: «Yani, amal kilinglar va seviniglar! Bunday xujjatlarni keltirib chiqargan va yil oxirigacha olib borilgan bandalarning duoolini ijobat qilganlar va o'zlarini yashashga qodir bo'lgan odamlarni yashashga qodirmi? taologga loyiqdir « .

Allox taolo bandalariga yaqin odamni bulgani uchun, ular o'zlarini bilan Allox O'rtasida olib borilayotgan transport vositalariga muhojir emaslar. Olloh bandalariga jon tomirlardan ham yaxshiroq. Ular Ollohga har bir joyda va har doim ham vaqtli vaziyatda duo qila oladilar. Ularniing boshiga etiqod va dinlarda o'tkazilgan kabi fobinlar, yo'riqnomalar va ruhoniylarni transport vositasi tomonidan amalga oshiriladigan imtiyozlar. Zotan, Islom dinida nasoro dinida buganganek indulgantsiya qilish. Indoneziya - xristian cherkovga kelib, (ko'rgazmalik uchun) parda tortilgan kursilardan

Ислом Нури

bir biriga o'tirib, qilingan barcha gunohlarini boshqarish yo'lida olib borilayotgan etishi hamdada kechirish va rozilikni so'rashdi. Bu vaziyatda inson o'z qadr-xurmatini belgilaydigan tubanlashtirishi bilan birga hayotiy sirlarini oshkor etilishi imikosda.

Инсоният тарих давомида ўз эҳтиёжларини сўраш ва гуноҳларига эътироф этиш ва муножот қилиш учун тошлар, дарахтлар ва инсонлардан воситачилар излади. Ислом дини келиши биланоқ бу ишларга чек қўйди ва уни ширк деб эълон қилди. Холиқ билан махлук ўртасида воситачилик йўқ эканини баён қилди. Аллоҳ таоло воситачи излаш ва уларга дуо қилишни бир неча оятларда таъқиқлади:

«... Аллоҳни қўйиб, сизга фойда ҳам, зиён ҳам етказа олмайдиган нарсага илтижо қилманг! Бас, агар шундай қилсангиз, у ҳолда албатта золимлардандирсиз!» (Юнус: 106);

«(Эй Муҳаммад), уларга Иброҳим хабарини тиловат қилинг! Ўшанда у отаси ва қавмига: «Нимага ибодат қилмоқдасизлар?» — деганида улар: «Бут-санамларга ибодат қилмоқдамиз. Бас уларга содиқлигимизча қоламиз», дедилар. (Иброҳим) айтди: «Илтижо қилган пайтларингизда (бутларингиз) сизларни(нг илтижоларингизни) эшитадиларми ёки сизларга фойда ё зиён етказа оладиларми?!»» (Шуъаро: 69 - 73).

Дуо қилинишга лойиқ бўлган ягона зот - Аллоҳ таолонинг ўзидир. Чунки дуо - дуогўй зарарни кетказиши ёки фойда келтиришини Аллоҳ таолодан сўраса, ибодатдир. Аллоҳ таоло айтди: **«(Эй Муҳаммад, мушрикларга) айтинг: «Агар дуо-илтижо қилмас экансизлар, Роббим сизларга парво қилмас. Бас, сизлар (У зот юборган пайғамбарни) ёлғончи қилдингиз. Энди албатта (азоб-**

Ислом Нури

уқубат) **сизларга лозим бўлади»»** (Фурқон: 77).

Яъни, агар Роббимга ибодат қилмасангиз, Ундан сўрамасангиз, сизларга парво қилмас!

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Дуо – ибодатдир»- дедиларда: **«Роббингиз: «Менга дуо-илтижо қилинглр. Мен сизларга (қилган дуоларингизни) мустажоб қилурман», деди. Албатта Менга ибодат қилишдан кибр-ҳаво қилган кимсалар яқинда бўйинларини эгган ҳолларида жаҳаннамга кирадилар»** (Ғофир: 60)- оятини ўқидилар.

Аллоҳ таоло: «Менгагина дуо қилнглр, ижобат қиламан!»,- деб ижобат қилишни ваъда қилган экан, инсон Аллоҳдан бошқаси учун қандай ибодат қилади?! Зеро, Аллоҳдан бошқаси фойда бермайди. Чунки Аллоҳ таоло барча нарсага қодир, бошқалар эса Аллоҳнинг изни билангина бирон нарсага қодир бўла оладиган заиф махлуқлардир. Аллоҳ таоло айтди: **«Эй инсонлар, бир масал айтилгандир, бас унга қулоқ тутинг: Аниқки, сизлар Аллоҳни қўйиб илтижо қилаётган бутлар агар барчалари бирлашганларида ҳам бир чивин ярата олмаслар»** (Ҳаж: 73).

Мушриклар санам ва бутлар бизни Аллоҳга яқинлаштиради деб гумон қилар эдилар. Буни Аллоҳ таоло шундай баён қилди: **««Биз (ўша «худо»ларимизга) фақат улар бизни Аллоҳга яқин қилишлари учунгина ибодат қиламиз»»** (Зумар: 3).

Қуръон мушрикларнинг бу ишларини рад этди: **«Сизлар Баъл (номли олтиндан ясалган бут)га сиғиниб, сизларнинг ҳам, аввалги ота боболарингизнинг ҳам Роббиси — энг гўзал-афзал Яратувчи**

Ислом Нури

Аллоҳни тарк қиласизларми?!» (Соффат: 125).

Қуръон Карим уларни Аллоҳ таъоло Қиёмат кунда воситачилар ва шерик қилинган махлуқларни чақириши, бироқ улар ижобат қила олмаслигининг ваъдасини берди: **«Уларга: «Бутларингизга илтижо қилинглр, (мана энди сизларга ёрдам берсинлар)», дейилиб, уларга илтижо қилинганларида (бутлар) жавоб қилмаслар ва улар азобни кўрадилар. Агар улар ҳидоят топсалар эди (бундай азобни кўрмаган бўлур эдилар)» (Қасас: 64).**

Модомики, Аллоҳ бандаларига яқин ва дуоларини эшитар экан, воситачи ва шерикларнинг нима кераги бор?!

Дуонинг шарт ва одоблари

Холис ният, қалб уйғоқлиги, Аллоҳ таолога ҳамду сано ва пайғамбаримизга салавоту салом билан бошлаш, дуодан аввал намоз, садақа ёки рўза тутиш каби солиҳ амални қилиш, гуноҳлардан узоқлашиш, ҳаром лўқма емаслик, яхшиликка буюриб, ёмонликдан қайтариш.

Rasululloh solallohu alayhi va salom aytdilar: «(Yo) yaxshilikka buyib, yomonlikdan qaytarasizlar yoki Olloh sizlarga balosini yubordilar-da, duolar qilsang ham mustajob bulymaysizlar!» .

Дуо асносида овозни баланд кўтармаслик, мустаҳаб.

Аллоҳ таоло айтади: **«Роббингизга тазарруъ билан, хуфёна дуо қилинги!» (Аъроф: 55).**

Ҳасан Басрий раҳимахуллоҳ айтди: «Салафлар дуо қилишга

Ислом Нури

берилишар, бироқ овозлари эшитилмас эди. Улар ўзлари билан Роббилари ўртасида пичирлар эдилар, холос.

Abu Muso Ash'ariy raziallohu anhu aytdi: «Biz rasulloh sollallohu alayhi va salom bilan birga etik. Biron bir vodiya o'tilganlik tashabbusi va takbir aytar va ovozlarimiz ko'chirilgan edi. Rasululloh solallohu alayhi va salom:» Odamlarni qidirib, » Sizlar kar yuqi g'ayib-uzoqda katta zotga duo qilmayapsizlar. U- sizlar bilan bilgan birgadir. U - Eshituvchi, Yoqin, ismi ulug' va shoni buyuk katta zotdir «- dedilar» .

Банда Аллоҳга чин юракдан ёлбориб, музтар одамдек илтижо қилса, унинг дуолари ижобатга яқин бўлади. Аллоҳ таоло деди: **«Ёки музтар-ночор одам дуо-илтижо қилган вақтида (дуосини) ижобат қиладиган»** (Намл: 62).

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламдан ривоят қилинган дуоларни қилиш, мустаҳаб.

Chunki, Imom Abu Dovud rivoyat qilingan kurashda Oisha roziyallohu anxo shu kabi dedilar: Rasululloh solallohu alayhi va salom javomi'ul kalim - purmano so'zlar bilan duo qilishni yaxshi ko'rar, unday bo'maganini tashlar edilar .

Rasululloh solallohu alayhi va salomatlik siyosatiga oid fasohat va balog'at sohibi bulsalarda, keng yuramrovli va maxsus duolarni urgatar edilar. Chunki rasululloh solallohu alayhi va sallamga purma'no so'zlar ato etilgan edi. Shuning uchun ham saqoblar, Uning duolarini yod olishga tirishar edilar. Abu Umoma raziyallohu anhu aytadi: «Rasululloh solallohu alayhi va salom ko'p duo qildilar va biz uning hammasinni yollay olmadik. Biz:» Yo rasululloh, siz ko'p duo qilding va biz uni yollay olmadik «- dedik.

Ислом Нури

Rasulullohni so'layapti» bularning barchasini oz ijiga olgan duoni o'rgaytmi? «:» Alloxim, biz Sizdan payg'ambarning Muhammad solallohu alayhi va salom so'ragan yaxshi narsalarini so'raymiz va Sendan payg'ambarimiz Muhammad solallohu alayhi va salom panoh suraganmiz Sengina yordam so'raladigan zotsan. Kuzlangan maqsadga sening yordaming ila etiladi, kuch va qudrat Alloh dandir «- deb aytinglar, dedilar.» .

Duo qilayotganda bir matlab ostiga kirgan tafsilotlarni ko'paytiramiz makruhdur. Masalan: Ollah taolodan jannatni suran ekan, jannat ne'matlarini birma-bir sanab o'tishi kerak yoki jahannamdan panoh surar ekan azob turlarini sanab, ularni birlashtiradigan alohida-alohida panoh so'rab. Rasululloh solallohu alayhi va salom buni «tajovuz» (me'mordan oshish) deb ta'riflab: «Duoda tajovuz kiladigan kavmlar chiqibdi» - dedilar .

Xattobiy kiyimahulloh aytdi: «Duoda kofiyosht so'zlarni tanlash ikki suz san'atiga beriladi, makruhdur. Amri maqol narxlarini so'raydi. narsalar, qarindoshlik rishtalarini uzish va shu kabilarga tatbiq qilingan narsalarni so'rab ham duo qilindilar « .

Жz zoni, farzandlari va molu dunyosi zarari, qarindoshlik rishtalarini uzish va gunoh uchun duo kilish hamdoni tez tez kilish uchun so'ragan qaytarib beruvchilar kiritildi: «Farzandalarigiz va mollaringni badduo qilmanglar, Allohdan so'ralgan odamni ushlab turing. qabul qilib kuysa » .

Rasululloh solallohu alayhi va sallam: «Modomiki gunoh bilan bog'langan ishlarning bir tomoni qarindoshlik rishtalarini uzish bilan duo qilmas va duoni tez qabul qilish kerak bo'lsa nima qilish kerak» - dedilar. Shaxobalar: «Tez qabul byurushini surash nima degani?» - deb

Ислом Нури

so'raganlarda rasulloh sollallohu alayhi va sallam: «Bandaning:» Duo kildim, duo kildim, duolarim qabul buldi «, – deb umidsizlantirib, duo qildim» .

Дуонинг белгиланган замони ва макони йўқ бўлсада, замон ва маконларниг баракалари бир-биридан фарқ қилади. Масалан: Байтул-Ҳаром, расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг масжидлари ва шу масжид ичидаги расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг минбари билан уйлари ўртасидаги раваз энг баракали жойлардан, саҳар пайти, азон билан иқомат ўртаси ва фарз намозлари ўқилганидан кейинги вақтлар дуо учун энг муносиб вақтлардан ҳисобланади.

Rasululloh solallohu alayhi va sallamaga: «Duolarning qaysi biri bo'lib qabul qilingan?» – deb so'ralganida: «Kechaning so'nggi qismi va farz namozlari so'nggi kunida qilingan» – deb javob berildi .

Abu Hurayra raziyallohu anhu aytdi: «Rasululloh solallohu alayhi va salam dedilar:» Robbimiz taboraka va tooo har kuni kechirilayotgan so'nggi uchdan bir-birining qo'lida bo'lgan kuyi osmonga tushdi va: «Robomiz Taboraka va Taolo kunlar kuni, kechayu-kunduz men bilan yashayman. qiladiki duosini ijobat kilaman, kim mendan so'raydi tilagini beraman, kim mandan magfirat suraydi uni magfirat qilaman, deydi » .

Дуо қабул қилиниши умид қилинган вақтлар – кечанинг охириги учдан бири, азон пайти, азон билан такбир ўртаси, фарз намозлардан сўнгра, имомнинг жума куни минбарга чиқиш пайтидан то жума намозининг фарзи ўқилгунича ва жума куни аср пайтидан кейинги охириги лаҳзалардир .

Ислом Нури

Duoning maqbul bulishi umid kilingan vaqtlardan biri – sajda holatida. Rasululloh solallohu alayhi va salom aytdilar: «Bandaning Robbisiga eng yaxshi javob beriladimi – sajdadagi payti. Bas, (u unda) ko'p duo qiling!» .

Arafot kuni, vaqt va farzning sharafi birlashgan bir paxt va ramazon oyi duolar ijobat bylishi umid qilingan vaqtlardan birlashtirildi.

Musulmon duo uchun eng qo'shimcha vaqtlarni, xususiyl sagarlarni tanlasin. Allox taologaga bor ximmati bilan yuzlansin. Robbisiga munojot qilar ekan, dunyoviy aloqalardan ajratilsin. Duoni ёлобиуь, singilik, xokisorlik va kamroqlik bilan kilsin. Taxorat olib, Kiblaga qarab, Olloh taologaga hamdu sano va payg'ambarni Muhammad solllohu alayhi va salamga salavotu salomlar aytsin. So'ngra, ma'sur – payg'ambarimizdan rivoyat qilingan va purma'no so'zlar bilan duo qilsin. Ma'sur bulmagagan so'zlar bilan ham duo qilsa bo'ladi. Agar yukoridagi shartlarga asoslanib balsa. Olloh taolo: «**Menga duo qilinglar ijobat qilaman!**» - deb aytilgan va'dasiyaga vafo qildi. Chunki U, vafodorlarning vafodoridir.

Agar duo ijobat bylmasa, musulmon niyatni tuzatish, qalb samimiyliyi va harom narsalarini davolash kabilar ijobat shartlarida kutib olingan ishchilarga qarasin. Chunonchi harom luqma eyish, amalga oshiriladigan sharifda kelganidek, duoning ijobati bo'lishga katta moneliklardan birlashtirildi. Abu Hurayra raziyallohu anhu aytdi: «Rasululloh solallohu alayhi va salam: Albatta Alloh to'yib-pokdir **faqat pok narsigina qabul qildi. va amali yil kilinglar** « . Baqara surasinin 172- sharoitda esa: » **Ey mo'minlar, sizlarga rizq qilib beramiz - pokiza narsalardan englar** «. – oyatini o'qib kelin bir kishini aytib o'tilgan qildilar: Bu odam uzoq sayohat qilgan, soch soqoli tuvigan, ust boshi urushga belgangan, kuchini osmonga etkazgan: Ey Robbim, Ey Robbim deb duo qilgani, xolbuki, emogi harom, ichkomiy uy, harom bilan boqilgan, uning duosi

Ислом Нури

qanday ijobat bulsin! »- dedilar» .

Ривоят қилишларича, бир киши султон Маликшоҳ ҳузурида Низомулмулкни танқид қилиб: «У ҳар йили юз минглаб динорни илм излаган толибларга ва уламоларга сарф этмоқда. Ҳолбуки, бу маблағ билан Константинополь сурларига байроқ тика оладиган лашкарни таъминлаш мумкин эди!»- деди. Маликшоҳ Низомулмулкни чорлатиб, дашном берди ва мадрасаларни нега қураётганини сўради. Низомулмулк унга шундай жавоб берди: «Мен сиз учун «Тун лашкарлари» деб номланган лашкарларни туздим. Сизнинг аскарларингиз кечалари ором олганида, «Тун лашкарлари» Роббилари ҳузурида сафга туриб, кўз ёшларини тўкадилар. Забонларини ишга соладилар. Аллоҳга сиз ва аскарларингиз учун қўлларини очадилар. Сиз ва аскарларингиз уларнинг ҳимоялари билан яшайсиз, дуолари билан тунайсиз, баракалари билан устингиздан ёмғир ва ризқлар ёғади»^[17].

Аллоҳ таоло **«Роббингиз: «Менга дуо-илтижо қилинглар. Мен сизларга (қилган дуоларингизни) мустажоб қилурман», деди. Албатта Менга ибодат қилишдан кибр-ҳаво қилган кимсалар яқинда бўйинларини эгган ҳолларда жаҳаннамга кирадилар»** (Ғофир: 60) оятида **«Менга дуо-илтижо қилинглар»** дейиш билан мўъминларни ўз тавҳиди, улуҳият ва ибодат билан ёлғизлашга чорламоқда.

Anas ibn Molik raziyallohu anhudan: «Sizga duo ibodatining yarmi ekanining xabarini etdimi?» - deb savol berildi: «Uday emas, (duo) ibodatining barisidir!» - deb javob berdi .

Суфён раҳимахуллоҳ айтди: «Гуноҳларни қилмаслик ҳам, дуодир»

Ислом Нури

(Аввалги манба).

Allox taolo Oziga ibodat va duo qilgandan bosh tortgan kimsalaring, jahannamga xorlanib va xurlanib kirishlaringni va'dasini berdi. Oллоh taolo kuzatgan oyatda muvahhidlaringgina duolarini mustajob qilayotganini shart qildi. Shubhasiz, ijobat – o'zlarining shartlari va munosabatlar duallari bilangina bo'ladi. Umar ibn Xattob raziyallohu anhu: «Men ijobatting emas, duo kilishning gaminini chekaman. Agar duo kilishga ilhom berilsa, ijobat ham u bilan birga keladi» – deb edi .

Allox taolo odamlarning duolar bilan ibodat kilishlari va Ozidan surashlarini suyadi. Rasululloh solallohu alayhi va sallamdan: «Kim Oллоhdan so'ramasa, Oллоh unga g'azab qilayapti» harakatlari rivoyat qilingan .

Duo – yahshiliklar nozil qilinadigan va balolarning daf bulishidagi katta sabablardan birlashtiriladi. Savbon raziyallohu anhu rivoyat qilingan ushbu kurashda: «Taqdirni duogina qaytarib beradi. Umrni ezgu ishini uzaytiradi. Banda qilingan gunohi sababli rizqdan bino bo'lib o'tdi», deyilgan .

Ushbu davomis voqealari, umr va rizqlarning oldinga yozib qo'yilgan ekani haqiqatidagi kurashlarga qarshi emasdir. Chunki u narsalning barchasi o'z sabablari bilan takdir qilingan. Duo esa eng katta sabablardan biridir. «Banda sababini qilar ekan, takdir amalga oshadi. Sabablarni qilmas ekan, taqdir ham amalga oshmaydi. Xuddi to'yish va qonish taom va suv bilan bulganidek, jannat va jahannamga kirishni amalga oshirish bilan bog'liq» .

Шунинг учун ҳам вабо йўқолгунича Шом тоғларига чиқиб туриш учун қайтаётганида Умар ибн Хаттоб разияллоху анху бир саҳобанинг : –

Ислом Нури

деб берган саволига «Аллоҳнинг тақдирдан қочаяпсизми?!»: «Аллоҳнинг тақдирдан Аллоҳнинг тақдирига қочмоқдамиз» – деб жавоб берган эди . Bu suzlar sabablarini ushlab, takdirni takdir bilan birga daf kilishning zarurati va duo – sabablarning eng ustun ekani bilan kelishuvda.

Rasululloh solallohu alayhi va salom va sagoballari raziallohu anhumlarning ishlarini duoning faoliyati va ahamiyatini ochib ko'rsating, «Duoning oldinga yozib qo'yilgan narxiga amal qilish kerak» deb aytilgan so'zga raddiya bermoda.

Duoning ijobatining takozo bilan bog'liq sabablaridan ba'zilarini uchratish bo'yicha o'z aksini topgan: «Uchta duo ijobatdir va bunda juda katta shovshuvga erishiladi: mazlumning duosi, musofirning duosi, xonadonning farangiga duosi» .

Ибн Ражаб раҳимаҳуллоҳ айтади: «.. Сафар узоқ давом этгани сайин банда дуонинг ижобатига яқинроқ бўлади Чунки унда туғилиб ўсган юртдан узоқдаги ғурбат ва сафардаги қийинчиликлар сабабли синиқлик пайдо бўлади Қалбдаги бу синиқлик – дуонинг ижобат бўлиш сабабларидан биридир» .

Eskirgan kiyimlarni kiyish, urush tekkan va tuzgigan sochlar ham, rasululloh solallohu alayhi va sallamdan rivoyat kilingan kuyidagi davolashda ifodalanganidek, duo ijobatining omillari qo'yildi: «Sochlari tuzgigan, urush tekkan va odamni uyidan olib ketaman ichsa, Allox uning qasamini o'qlaydi! « .

Rasululloh solallohu alayhi va salom yomgir surash namozi uchun juldur kiyimda, tavoze va yolborish bilan chiqib ketgan edilar .

Ислом Нури

Мутарриф ибн Абдуллоҳ раҳимахуллоҳнинг жияни қўлга тушиб қолди. Шунда Мутарриф раҳимахуллоҳ эғнига жулдур кийимларни кийиб, қўлига асо олди. Буни кўрганлар: «Нега бундай қилдингиз?»- деб савол берганларида: «Роббим учун ҳокисорлик қилмоқдаман. Шояд У мени жияним учун ҳомий-шафоатчи қилса»- деб жавоб берди (Аввалги манба).

Duo ijobat blishishining sabablaridan biri – qulni osmonga ko'chirish. Салмон разияллоҳу анҳу айтди: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам:» Дарҳақиқат, Аллоҳ ҳаёли ва саховатли зот бўлиб, банда қўлларини осмонга (илтижо қилиб) кўтарса, унинг қўлларини ноумид ва бўш қайтаришдан ҳаё қилади «- дедилар» .

Duoning ijobati sabablaridan yana biri – Ollohning rububiyatini takror-takror tilga olib yolborishdir. Oisha onamiz raziyallohu anxo rivoyat qilingan kurashda shu kabi deyilgan: «Agar banda:» Yo, Robbim! «- deb to'rt mart martta aytsa (takrorlasa) Allox:» Labbay, bandam, so'ra, tiling berildi! «- dedi» .

Duoning ijobat bulishiga sabab bulgan narsalardan biri – toat-ibodatlarni kilishdir. Bu, g'orga kirganlarda g'o'r o'zizin harisgosh tosh beribdi qamalib qo'yilgan, Olloh uchun xolis qilingan amallarning transport vositalarini olib borishda es tosh o'qish, g'o'r o'zzi ochilgan uch kishining hikoyasini keltirib chiqargan kurashda bayon qilingan. Vahb ibn Munabbih chekimahulloh: «Solih amal – duoni (Ollohga) etkazadi» – dedi-da: « (tuzilish bir) **xush so'z Unga** (Ollohga) **yukladi va yaxshi amaliyotni amalga oshirdi** (Olloh o'z daraxtiga) olib **bordi**» (Fotir: 10) .

Umar ibn Xattob raziallohu anhu aytdi: «Allox, ozi harom qilingan narsalardan saqlansa, duo va tasbihlarni qabul qilishadi» .

Ислом Нури

Muxammad ibn Vose'ga qarshi kurashish aytdi: «Ozgina takvinning bulibi duoning ijobati bulibiga kfoyadir» (Avvalgi manba).

Rivoyat kilinishicha saqobalaning: «Yo rasulloh, Robbimiz yakinmi: Unga pichirlab gapirsak yo'q uzoqmi: tovushizni ko'tirib gapirsak?! - deb bergan savollarni Olloh taoloning: » Agar siz bandalarim Sizdan Mening hayotimda olib borilayotgan odamni chaqirish) Ollox yoqini bulgani uchun ham, bandalar tovushlarini ko'tarmoqqa ko'maklashish uchun ishtirok etmaydilar. Olloh taolo Zakariyo alayhis-salomni: **«Robbisiga duo-iltimos qilib keling deb edi»** (Maryam: 3) deyay maqtadi. Bu - Zakariyyo alayniing -ing хуфёна дуоларни эшитишини билиши туфайли эди Дуони хуфёна қилиш одобдан экан , Ҳасан Басрий раҳимахуллоҳ: «Ошкора ва хуфёна дуо ўртасида етмиш даража бор» - деди . Аллоҳ таоло айтди:»**Robingizga tayyoraru bilan ichingizda** (maxfiy) **natijada kelingiz! Zotan, U qilishdan oshuvchi kimsalarni suymas** «(Arof: 55).

Tazarru, xush'u, singilik va xokisorlikning duo ijobati b сабабlish sabablaridan birining birida juda ko'p uchraydi.

Shuningdek, Allox tooo yo'qtirmaydigan tajovuz «baland tovush bilan duo qilish» deb ham tafsir qilindi. Ibn Jurayj tahlikahulloh aytdi: «Tovushni tashish, bokirib, kichkinish - duo qilidagi tajovuzdan ko'rsatma».

Ибн Қоййим раҳимахуллоҳ давом этиб айтади: Дуони тазарру, ҳокисорлик ва қўрқиб қилмаган одам - тажовузкордир.

Allox taologa Ўzi joriy qilmagan ibodat bilan sig'inishingiz, ozi aytmagan va izn bermagan so'zlar bilan birgalikda sanolar aytingiz ham, tajovuzdir. Chunki bu - hamdu sano va duodagi tajovuzdir. Bu tajovuz - so'rash va

Ислом Нури

talabni bajarganligi haqidagi o'zginasidir « . Shubhasiz, qalblar hayoti – Olloh taologa toat-ibodat kilish va Unga yoqish kerak bo'lgan narsalarni biling. alayhi va sallam aytilar: «Siz Alloxni serobchilikda ishtirok etasiz, U sizni kiyinish paytida unutmaydi!» .

Allox uchun kilinadigan ibodat, duo va Tavsiyalardan bandani Allox ato etgan ne'matlar tusadi. Bandaning dunyosi ne'matlariga olib boriladigan e'lon, molu dunyo dunyoga kelganligi, farzandlari ko'chib o'tishga bo'lgan qiziqishini kuchayganligi, o'z joniga qodir bo'lishidan qo'rqib o'zlarining sarxisob qilinadigan mehnat jamoatining sayinini, toat-ibodatdan osiyda saqlanib qolmoqda. Solih bandalardan bir-birlariga murojaat qilgan Adham ximimaullohga: «Duo qilsak nega dualarmiz mustajob bu'lmaydimi? Axir Olloh taolo: » **Menagagina duo qilinglar ijozat qilaman!** » Demoqda-ku?» - deb savol berilgandida: «Chinni, sizingni qidiring!» .

- Қалбимизни нима нарсалар ўлдирди?

- Уни саккиз хислат ўлдирган:

- 1) Аллоҳнинг ҳаққини танидингиз, бироқ ҳаққини бермадингиз;
- 2) Қуръонни ўқидингиз, бироқ унинг ҳукмларига амал қилмадингиз;
- 3) расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламни севамиз, дедингиз, бироқ Унинг суннатларига риоя қилмадингиз;
- 4) ўлимдан кўрқамиз, дедингиз, бироқ унга тайёргарлик қилмадингиз.
- 5) Аллоҳ таоло: «**Дарҳақиқат, шайтон сизларнинг душманингиздир, бас, уни душман ҳисоблангиз!**»- деди (Фотир:
6), сиз бўлсангиз у билан гуноҳларда бирга бўлдингиз;

Ислом Нури

6) жаҳаннамдан қўрқамиз, дедингиз, бироқ баданларингизни унга ҳозирладингиз;

7) биз жаннатни севамиз, дедингиз, бироқ, унга яраша амал қилмадингиз;

8) ko'rpangizdan turibingizdan boshlanib, o'z oylabingizni kuyib, bo'shashganlarning oylarini bilang shugullandingiz-da, robbingning g'azabini keltirganiz. Shunday ekan, duolarinigz qanday mustajob bulsin ?!
« .

Gunoh ishlarga mukkasidan ketgan ayrim odamlarni umid va davom ettirishni ifodalagan oyatlarga o'tib oladilar. Ma'ruf Karxiy tahlikahulloh: «O'zingni itat qilmagan Zotning shakllanishidan umidvor bo'lish kerak - ahmoqlik va xorlikdan boshka narsa» - dedi. Oqil odam xushyor buladi, gunohlarga tavba kiladi, xech ikkilanmay Robbisiga ibodat kilishga shoshilib, dinida sobit kilishi uchun, rasululloh sollallohu alayhi va salom kabi duolar kiladi: «Ollohim! Ey qalblarni buruvchi Zotda saqlang!» .

Дуо ижобат бўлиши учун ихлос бўлиши шартдир. Аллоҳ таоло айтди: **«Бас (эй мўминлар), сизлар (Аллоҳга) У зот учун динни холис қилган ҳолингизда дуо-илтижо қилингиз!»** (Ғофир: 65).

Аллоҳ таоло инсонлар Аллоҳга дуо қилиш, Ундан тилаш ва Ундан паноҳ сўраш табиати билан яралганликлари, ҳатто улар ичидаги кофирлар ҳам бошларига оғир мусибат етса ўз олиҳаларини қўйиб, Аллоҳнинг Ўзигагина ёлборганларини баён қилди: **«Ёки музтар-ночор одам дуо-илтижо қилган вақтида (дуосини) ижобат қиладиган»** (Намл: 62). Шунинг учун ҳам Аллоҳ таоло, кофирларнинг ўз фитратларидан воз кечишларини инкор этди: **«Аллоҳ билан бирга**

Ислом Нури

яна бирон илоҳ борми?! Камдан-кам эслатма-ибрат олмоқдасизлар!» (Намл: 62).

Muztar-nochor odamlardan biri - mazlum odamdir. Rasululloh solallohu alayhi va salom mazlumning duosidan tiklanish bylishi chaqiriladi: «Mazlumning duosidan kurk! Chunki u (duo) bilan O'rtasida hech qanday parda yo'qdir !;

«U (mazlumning duosi) uchun samo darvozalari ochildi va Robb azza va jalla:» Izzatinga qasamki, senga keynrok bulsada, albatta, yordam beraman! «- deydi» . Rasululloh solallohu alayhi va salamning kuzatuvidagi siyosiy va ijtimoiy adolatning keng darvozasini ochib, adolat va sadoqat me'morlari asosidagi odamlarning alokalarini mustaxkamlaydilar.

Xa, Islom bandalarini O'lohgа buloq qilingan aloqalarini shunaqa isloh qilish uchun keltirilgan: katta O'lohdan boshqasiga na duo va na ibodat kiladilar. Allox ularga jon tomirlardan ham yaqinroqdir. U, duoguyning Qur'on ko'rsatilishi, sunnat cheklangan shartlar asosida amalga oshirilgan d'uosinigina qabul qilish va odamlarning o'zaro alokalarini mutloq adolat asoslariga binoangina tuzatdi.